

Evropský veřejný ochránce práv

Zásady veřejné služby pro úředníky EU

2012

CS

Úvod

Pět zásad veřejné služby

1. Závazek vůči Evropské unii a jejím občanům
2. Etický rozměr
3. Objektivnost
4. Úcta k ostatním
5. Transparentnost

Podle mého názoru, jako Evropského veřejného ochránce práv, se jak občané, tak úředníci domnívají, že veřejná služba Evropské unie by se měla řídit těmito pěti zásadami. Tyto zásady jsou podrobněji rozvedeny na straně 5.

Respektování těchto zásad může úředníkům pomoci správně pochopit a uplatňovat pravidla a dovést je ke správnému závěru v situacích, kdy mají učinit rozhodnutí.

Tyto zásady nejsou nové. Naopak představují současná očekávání občanů a úředníků. Kromě toho jsou již explicitně i implicitně obsaženy ve služebním řádu a jiných dokumentech, jako je finanční nařízení a Evropský kodex řádné správní praxe.

Přínos tohoto dokumentu spočívá v tom, že stanoví zásady jasně a stručně, přičemž jejich stanovení předcházelo dlouhé období úvah a konzultací. První návrh byl vyhotoven během roku 2010 na základě konzultace s národními veřejnými ochránci práv v rámci evropské sítě veřejných ochránců práv. Poté následovala veřejná konzultace, která proběhla v období od února do června 2011. Příslušné dokumenty jsou k dispozici na mé internetové stránce (www.ombudsman.europa.eu) a zahrnují i zprávu o výsledcích veřejné konzultace. Rád bych vyjádřil upřímné poděkování všem institucím, organizacím a jednotlivcům, kteří se konzultace zúčastnili. Jejich příspěvky vedly ke skutečné změně konečného znění zásad.

Tyto zásady představují pro úředníky EU vyšší etické normy. Jako takové rovněž představují stěžejní prvek kultury veřejné služby, k níž se hlásí veřejná správa EU. Jeden ze způsobů, jak tyto zásady uvést do praxe v konkrétních situacích, spočívá v zavedení podrobných pravidel. Taková pravidla existují například v oblastech, jako je prevence a regulace konfliktů zájmů. Jak uvedli někteří přispěvatelé v rámci veřejné konzultace, je zapotřebí zavést více pravidel a zlepšit jejich kvalitu. Zásady veřejné služby nemají sloužit jako náhražka takových pravidel. Zároveň však lze uvést tři důvody, proč existence takových pravidel, sebepečlivěji navržených, není důvodem pro nezavedení vyšších etických norem.

Zaprvé, navržená podrobná pravidla, ať již legislativní či správní, budou pravděpodobně kvalitnější, pokud budou jako jejich referenční rámec sloužit vyšší zásady.

Zadruhé, pravidla se sama nevykládají a neuplatňují. K pochopení toho, co znamenají v konkrétních situacích, je často nezbytné provést úsudek.

Zatřetí, nelze definovat pravidla, která se vztahují na všechny situace. Vezměme například třetí a čtvrtý odstavec zásady 1:

Úředníci plní své úkoly podle svých nejlepších schopností a za všech okolností usilují o splnění nejvyšších profesních standardů.

Jsou si být vědomi toho, že do jejich funkce je vkládána důvěra veřejnosti, a jdou ostatním příkladem.

Je těžké představit si podrobná pravidla vztahující se na každou situaci či každou případnou situaci, jíž by se mohly týkat tyto odstavce, zejména s ohledem na to, že tyto odstavce stanoví nejen to, že úředníci přiměřeně reagují na konkrétní situace, ale rovněž že jsou *aktivní*.

Jako další příklad lze uvést zásadu 3, která mimo jiné stanoví, že úředníci se nesmí uchýlovat k diskriminaci.

Podle ustálené judikatury má nediskriminace dva aspekty: (i) se srovnatelnými situacemi nesmí být zacházeno odlišně a (ii) s odlišnými situacemi nesmí být zacházeno stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno. Zamezení diskriminaci tedy neznamena zacházet s někým stejně bez ohledu na rozdílnost situace, ve které se nachází. Naopak je třeba provést úsudek s cílem odlišit relevantní rozdíly od nevýznamných.

A konečně je důležité vyjasnit oblast působnosti těchto zásad. Výraz „úředník“ je zkratkou pro to, co služební řád¹ nazývá „úředníci a ostatní zaměstnanci Evropské unie“. Služební řád rovněž stanoví kategorii zvláštních poradců², kteří jsou pro tento účel též považováni za úředníky.

Snažil jsem se vyjádřit tyto zásady způsobem, který je relevantní pro všechny úředníky, nejen pro úředníky zastávající řídicí či jiné vysoké funkce. V této souvislosti je rovněž třeba připomenout, že členové orgánů, například členové Komise, Účetního dvora a Evropského parlamentu a soudci Soudního dvora nejsou „úředníky či ostatními zaměstnanci“ ve smyslu služebního řádu a ani se na ně tento řád nevztahuje. Tito členové tedy nejsou považováni za „úředníky“ pro účely zásad veřejné služby. Takové osoby mohou nicméně zjistit, že jsou pro ně tyto zásady relevantní, a považovat je za zdroj inspirace v souvislosti se svými zvláštními povinnostmi.

Do zásad jsem nezahrnul žádné aspekty, které se podle mého názoru týkají převážně povinností institucí, a nikoli povinností jednotlivých úředníků. Kdykoli to však bude relevantní, zmíním tyto zásady během svého budoucího šetření možného nesprávného úředního postupu v rámci činností orgánů, institucí a jiných subjektů EU.

¹ Formálně *služební řád úředníků Evropské unie a pracovní řád ostatních zaměstnanců Evropské unie*.

² „Osoba, která je přijata pro svoji zvláštní kvalifikaci a bez ohledu na její jinou výdělečnou činnost, aby poskytovala svoji pomoc jednomu z orgánů Unie buď pravidelně, nebo po stanovenou dobu, a která je odměňována z částky vyhrazené za tímto účelem v oddíle rozpočtu orgánu, pro který pracuje.“ (Článek 5 *pracovního řádu ostatních zaměstnanců*).

Pevně věřím, že explicitní vyjádření zásad pro veřejnou službu může přispět k vytvoření a zakotvení trvalého konstruktivního dialogu mezi úředníky a mezi úředníky a veřejností. Kulturní rozmanitost, vyjádřená heslem „jednotná v rozmanitosti“, je hlavní silou Evropské unie. Znamená to rovněž, že takový dialog má zásadní význam, jelikož představuje metodu konsolidace a prohloubení sdíleného chápání etických hodnot veřejné služby mezi úředníky a občany s různým kulturním zázemím.

Zásady veřejné služby, kterými se mají řídit úředníci EU

1. Závazek vůči Evropské unii a jejím občanům

Úředníci si jsou vědomi toho, že orgány Unie tu jsou, aby sloužily zájmům Unie a jejích občanů při plnění cílů stanovených Smlouvami.

Činí pouze taková doporučení a rozhodnutí, která jsou v souladu s těmito zájmy.

Úředníci plní své úkoly podle svých nejlepších schopností a za všech okolností usilují o splnění nejpřísnějších profesních norem.

Jsou si vědomi toho, že do jejich funkce je vkládána důvěra veřejnosti, a jdou ostatním příkladem.

2. Etický rozměr

Úředníci se řídí zdravým rozumem a vždy jednají způsobem, který obstojí i při nejdůkladnějším veřejném přezkoumání. Tato povinnost není zcela splněna pouhým jednáním ve smyslu zákona.

Úředníci nesmí podléhat finančnímu ani jinému tlaku, který by mohl ovlivnit výkon jejich funkcí, včetně přijímání darů. Včas přiznají jakékoli soukromé zájmy vztahující se k jejich zaměstnání.

Úředníci podnikají takové kroky, aby se vyhýbali střetům zájmů a vzniku takovýchto střetů. Pokud nastane konflikt, přijmou rychlá opatření k jeho vyřešení. Tato povinnost platí i po odchodu ze zaměstnání.

3. Objektivnost

Úředníci jsou nezávislí, otevření, řídí se fakty a jsou ochotni vyslechnout různé názory. Jsou připraveni uznat a napravit chyby.

V postupech, které zahrnují srovnávací hodnocení, se doporučení a rozhodnutí úředníků odvíjí výhradně od zásluh a jiných hledisek výslovně uvedených zákonem.

Úředníci se nesmí uchýlit k diskriminaci, ani dovolit, aby jejich sympatie či nesympatie vůči konkrétní osobě ovlivnily jejich profesionální chování.

4. Úcta k ostatním

Úředníci jednají s úctou k sobě navzájem a k občanům. Jsou slušní, vstřícní, ochotní a plnit své úkoly včas.

Snaží se porozumět tomu, co říkají ostatní, a vyjadřují se jasně a srozumitelně.

5. Transparentnost

Úředníci jsou ochotni vysvětlit svou práci a odůvodnit své jednání.

Vedou vlastní záznamy a vítají veřejné přezkoumání svého jednání, včetně kontroly jejich dodržování zásad veřejné služby.

Evropský veřejný ochránce práv

1 avenue du Président Robert Schuman
CS 30403
F - 67001 Strasbourg Cedex

T. + 33 (0)3 88 17 23 13
F. + 33 (0)3 88 17 90 62
www.ombudsman.europa.eu
eo@ombudsman.europa.eu

© Evropská unie, 2012
Reprodukce pro vzdělávací
a nekomerční účely je povolena,
je-li uveden zdroj.